

tes les comarques, fins les immediates a la capital) i a les Illes, no sols Mall. i Menorca, sinó fins Eivissa («*ambosta*: lo que cabe en ambas manos», PzCabrt.); en el domini valencià no em costa que s'usi. Pel Sud, però, l'àrea arriba fins a Tortosa i Gandesa, en la va-
 5 riant «*aumosta*: quantitat de gra, llegum, etc. que pot agafar-se amb les dues mans» (*Vocab. de la Com. de Gandesa*, en *Excursions* III, 72). Una variant *amostra* és també del Maestrat i *AlcM* ho troba així en les *Flos de Medicina* del S. xv. Diu aquest que *ambosta*
 10 s'usa a Cullera [?] i *almostra* a Benilloba, afirmacions necessitades de confirmació.

De tota manera, bé podem dir, en termes generals, que el tipus fonètic *embosta* (*amb-*) és el del català oriental (almenys fins al Llobregat) i dels parlars balears, i la forma sense *-b-* és la del català occidental i Sud de l'oriental (potser també en alguna comarca pirinenca). En algunes bandes sembla haver-se convertit en una eina per mesurar àrids, de cabuda equivalent al grapat o *ambosta*, car en el vell llibre cap-
 20 patró, any 1789, que lleigeix (1958) a la municipalitat de Sant Iscle d'Empordà, consta que la «*ambosta*» és una mesura igual a un terç de picot; i amb aquest sentit és com sembla usar-lo l'olotí Marian Vayreda: «ja m'agradaria de saber ahont se n'aprèn
 25 de manejar l'*almostra* com vostè sab», *Sang Nova* (v, ix, 417), «el pobre Rector, ab la cara entre les dues *almostes*, sospira amargament», id. (v, ii, 342).

El mot cèltic degué passar a l'hispano-romànic en dues variants de pronúncia vocàlica *o* i *ō*, car si bé en castellà apareixen amb caràcter predominant les formes amb *ue*, també n'hi ha amb *o* (almenys d'aragoneses), en gascó tenim *ou*, i en català es registren els dos timbres. M-Lübke (*REW*, 411b) diu estranyament que la *o* de les formes catalanes i gascones, en
 30 discrepància amb la *o* oberta d'altres formes romàniques, indica que són manlleus. Aquest punt de vista no es podria justificar més que si aquestes llengües diftonguessin la *o* i el castellà no diftongués: justament és a la inversa.

En efecte, en català jo mateix recordo haver sentit tots dos timbres en dialecte oriental;¹ es coneix que a Mallorca i Menorca la *o* deu ser oberta, perquè *AlcM* pretén que així es pronuncia pertot, i m'atribueix una «suposició gratuïta» quan deia en el *DCEC*
 45 que devia haver fet extensiva aquesta pronúncia, a molts llocs del Continent on no tenia dades del timbre: car en els dos articles principals (*ambosta* i *alm-*) que dedica al mot afirma que així es pronuncia en tots els punts molts nombrosos on el localitzava en el Principat. En realitat, però, ha d'haver estat com jo suposava, car del Princ. sona amb *o* a tots els punts d'on tinc nota: em consta així *mōsta* en el Pallars, tant a Estaon (1934) com a Espot («una *mōsta* de fragues», 1959), a Massalcoreig (1935) i a d'altres punts del cat. del SO.; Montoliu registrava *amōstā*
 50 i *almōstā* en el CpTarr. (*BDC* vi, 38, 39), i *amōsta* consta pel mateix *AlcM* (que ho consigna en nota a part, s. v. *amosta*, nota sens dubte oblidada per l'autor) com a usual a Solsona i «a Barcelona» (on en

realitat no s'usa el mot gaire o gens, però pot ser d'algué de família forana).

Continua la tancada a l'Oest, pels Pirineus: *amousto* o *mousto* en el gascó pirinenc (Lavedà, Azun i Vall d'Aspa, Rohlfis, *Le Gc.*, 142, tanmateix cf. allí, § 348); i a l'Aragó: alt-arag. central i occidental *mosta* (*RLiR* xi, 69), arag. *mosta* («lo que puede cogerse con las palmas de las manos juntas», DMPeralta), *mosta* a Ansó, Canal de Berdún i Vall de l'Esca (p. j. Sos, *ArchFilAr.* viii, 43, 26).²

Per a l'etimologia és bàsic l'article de Jud, *RFE* vii (1920), 339-340; al qual JLoth, *RCelt.* xxxvii, 311-4 va afegir detalls d'interès des del punt de vista cèltic.³ La base *AMBIBOSTA, representada en textos de l'irlandès antic, degué reduir-se a *AMBOSTA per haploglògia en el territori romànic. La descendència que hi ha deixat comprèn l'engad. i sobreselvà *bōffa*, piem. *anbosta*, fprov. *ēboθα* i les variants d'aquest, i les diverses variants del cast. *ambuesta*. Aquestes són molt nombroses, i entre elles ens podem abstenir de repetir unes quantes de les que ja citen Jud, Gd-Diego (*RFE* vi, 113-8) i el meu *DCEC* (i, 188-9).

En tot cas *almueça*, la més antiga en data, figura ja en l'Arx. de Hita (1275b); *almuestra* 1525 en la traducció del nostre Robert de Nola; *almuerza* 1539 (Guevara) i probablement ja en una ordenança d'Àvila de 1485; lleonès de La Lomba *embuciada* (*BRAE* xxx, 316); andal. *almorzada*, on Toro Gisbert fa constar que també s'aplica (com en català) no sols a les de gra sinó també a les de líquid («lavarse la cara a *almorzadas*», *RHisp.* xlix, 330), astur. *ambozada* (V, R, *embozā*, R supl.), Bierzo *mouzada* (FzMorales). Mentre que el consonantisme primitiu en *-st-* no repren fins a Almeria *almostrada* (pron. *armohtrá*).

Les variants romàniques amb alteració de *-sr-* s'han d'explicar per l'existència d'una pronúncia local cèltica *AMBOΘA, resultat d'una evolució fonètica dialectal de l'idioma pre-romà: d'ací surten les formes castellanes amb *θ*; aquesta més tard fou adaptada com a *-f-* en una part del romànic, que comprèn en particular el sobreselvà i engad. *bōffa*. És inadmissible l'escepticisme amb què Spitzer (*Nphil. Mgn.* xxv, 110n.) volia acollir la realitat d'aquest canvi celto-romànic de *st > θ > f*, car el cas es repeteix palesament en *st > θ > f*, car el cas es repeteix palesament en
 45 *MATOSTA > cat. *MADUIXA*, oc. *majofo*, cast. *maueta*, i tenim dret a suposar que justament això ens explica una part dels casos del misteriós sufix tipus *-ufa*, *-ofa* (després sens dubte proliferant en certs elements purament romànics) enfront dels tan coneguts sufixos cèltics i pre-romans en *-osta* i anàlegs. La variant amb *-f-* d'aquesta evolució, en el nostre radical, es troba encara en altres formes més pròximes als Pirineus.

En l'Extremadura lleonesa Espinosa (*Arcaísmos Dialec.*, 46-7) va trobar no sols les formes *embueθα*, *embuelθα*, *alboθα* i *embo(r)θαδα*, majoritàries, sinó també *morfá* a Madroñera (SE. de Cáceres) i *embofá* en altres punts d'aquell domini. De la mateixa arrel que el nostre mot, però sense el prefix *AMBI-* va as-
 50 senyalar també Jud (*l. c.*, p. 350) un tipus prov. mod.